

מסכת בבא מציעא

פרק ד

א. הִזְהִיב קוֹנֵה אֶת הַכֶּסֶף, וְהַכֶּסֶף אֵינוֹ קוֹנֵה אֶת הַזֶּהָב. הִנְחִשְׁתָּ קוֹנֵה אֶת הַכֶּסֶף, וְהַכֶּסֶף אֵינוֹ קוֹנֵה אֶת הִנְחִשְׁתָּ. מַעוֹת הָרְעוֹת קוֹנוֹת אֶת הַיָּפוֹת, וְהַיָּפוֹת אֵינָן קוֹנוֹת אֶת הָרְעוֹת. אֲסִימוֹן קוֹנֵה אֶת הַמִּטְבֵּעַ, וְהַמִּטְבֵּעַ אֵינוֹ קוֹנֵה אֶת אֲסִימוֹן. מִטְלָטְלִין קוֹנִים אֶת הַמִּטְבֵּעַ, וְהַמִּטְבֵּעַ אֵינוֹ קוֹנֵה אֶת הַמִּטְלָטְלִין. זֶה הַכָּלָל, כָּל הַמִּטְלָטְלִין קוֹנִין זֶה אֶת זֶה:

ב. כִּיצַד. מִשֶּׁהָ הֵימְנוּ פְּרוֹת וְלֹא נָתַן לוֹ מַעוֹת, אֵינוֹ יָכוֹל לַחְזֹר בּוֹ. נָתַן לוֹ מַעוֹת וְלֹא מִשֶּׁהָ הֵימְנוּ פְּרוֹת, יָכוֹל לַחְזֹר בּוֹ. אֲבָל אֲמָרוּ, מִי שֶׁפָּרַע מֵאֲנָשֵׁי דוֹר הַמִּבּוּל וּמִדּוֹר הַפְּלָגָה, הוּא עֲתִיד לְהַפְרֹעַ מִמִּי שֶׁאֵינוֹ עוֹמֵד בְּדַבּוּרוֹ. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, כָּל שֶׁהַכֶּסֶף בָּיָדוֹ, יָדוֹ עַל הָעֲלִיוָנָה:

ג. הָאוֹנָאָה, אַרְבָּעָה כֶּסֶף מַעֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה כֶּסֶף לְסֵלַע, שְׁתּוֹת לַמָּקָח. עַד מָתִי מִתֵּר לְהַחֲזִיר. עַד כִּדִּי שֶׁיֵּרָאָה לְתַגָּר אוֹ לְקָרוֹבוֹ.

הורה רבי טרפון בלוד, האנאה שמנה כסף לסלע, שלישי למקח, ושמוחו תגרי לוד. אמר להם, כל היום מתר להחזיר. אמרו לו, יניח לנו רבי טרפון במקומנו, וחזרו לדברי חכמים:

ד. אחד הלוקח ואחד המוכר, יש להן אנאה. כשם שאנאה להדיוט, כך אנאה לתגר. רבי יהודה אומר, אין אנאה לתגר. מי שהטל עליו, ידו על העליונה, רצה, אומר תן לי מעותי, או תן לי מה שאוניתי:

ה. כמה תהא הסלע חסרה ולא יהא בה אנאה. רבי מאיר אומר, ארבעה אפרין, אפר לדינר. רבי יהודה אומר, ארבעה פנדינות, פנדיון לדינר. רבי שמעון אומר, שמנה פנדינות, שני פנדינות לדינר:

ו. עד מתי מתר להחזיר, בכרכים, עד כדי שיראה לשלחני, ובכפרים, עד ערבי שבתות. אם היה מכירה, אפלו לאחר שנים עשר חדש מקבלה הימנו, ואין לו עליו אלא תרעמת. ונותנה למעשר שני ואינו חושש, שאינו אלא נפש רעה:

ז. האנאה ארבעה כסף, והטענה שתי כסף, וההודאה שוה פרוטה. חמש פרוטות הן. ההודאה שוה פרוטה, והאשה מתקדשת בשוה פרוטה, והנהנה בשוה פרוטה מן ההקדש מעל, והמוציא שוה

פרוטה חייב להכריז, והגזיל את חברו שנה פרוטה ונשבע לו,
יוליכנו אחריו אפלו למדי:

ח. חמשה חמשין הן. האוכל תרומה, ותרומת מעשר, ותרומת מעשר של דמאי, והחלה, והבכורים מוסיף חמש. והפודה נטע רבעי ומעשר שני שלו, מוסיף חמש. הפודה את הקדשו, מוסיף חמש. הנהנה בשנה פרוטה מן הקדש, מוסיף חמש. והגזיל את חברו שנה פרוטה ונשבע לו, מוסיף חמש:

ט. אלו דברים שאין להם אונאה. העבדים, והשטרות, והקרקעות, והקדשות. אין להן לא תשלומי כפל ולא תשלומי ארבעה וחמשה, שומר חנם אינו נשבע, ונושא שכר אינו משלם. רבי שמעון אומר, קדשים שהוא חייב באחריותו, יש להן אונאה, ושאינו חייב באחריותו, אין להן אונאה. רבי יהודה אומר, אף המוכר ספר תורה, בהמה ומרגלית, אין להם אונאה. אמרו לו, לא אמרו אלא את אלו:

י. כשם שאונאה במקוח וממכר, כך אונאה בדברים. לא יאמר לו בכמה חפץ זה, והוא אינו רוצה לקח. אם הנה בעל תשובה, לא יאמר לו זכר מעשיך הראשונים. אם הוא בן גרים, לא יאמר לו זכר מעשה אבותיך, שנאמר (שמות כב) וגר לא תונה ולא תלחצנו:

יא. אין מערבין פרות בפרות, אפלו חדשים בחדשים, ואין צריך לומר חדשים בישנים. באמת, ביין התירו לערב קשה ברה, מפני שהוא משביחו. אין מערבין שמרי יין ביין, אבל נותן לו את שמריו. מי שנתערב מים ביינו, לא ימכרנו בחנות אלא אם כן הודיעו, ולא לתגר אף על פי שהודיעו, שאינו אלא לרמות בו. מקום שנהגו להטיל מים ביין, יטילו:

יב. התגר נוטל מחמש גרנות ונותן לתוך מגורה אחת. מחמש גתות, ונותן לתוך פטם אחד. ובלבד שלא יהא מתכוון לערב. רבי יהודה אומר, לא יחלק הסננוני קליות ואגוזין לתינוקות, מפני שהוא מרגילן לבא אצלם. וחכמים מתירין. ולא יפחת את השער. וחכמים אומרים, זכור לטוב. לא יבר את הגריסין, דברי אבא שאול. וחכמים מתירין. ומוזים שלא יבר מעל פי מגורה, שאינו אלא כגונב את העין. אין מפרכסין לא את האדם ולא את הבהמה ולא את הפלים: